

Hipertenzija

Integrirani klinički put

Ime i prezime pacijenta	Alergija na lijekove	
Adresa	Broj telefona	
JMB	Tim porodične medicine	Karton pacijenta

Preliminarna dijagnoza
Datum inicijalne procjene

Ovaj projekat je trenutno u pilot-fazi, svi komentari su dobrodošli

Ukoliko imate dodatnih pitanja ili nedoumica molimo Vas da kontaktirate
Vaš tim porodične medicine na tel. 035/622-216

CIDA/WHO project
Strengthening health systems in BiH with focus on
primary health care/model of family medicine

Ovaj klinički put je namijenjen primjeni kod pacijenata sa hipertenzijom

Na koji način se koristi:

KP je **multidisciplinarni** plan liječenja, zasnovan na dokazima proisteklim iz istraživanja, koji inkorporira međunarodne i nacionalne kliničke vodiče za pacijente sa hipertenzijom

- **Molimo da popunite mjesto previđeno za potpis na strani 3 ovog dokumenta.** Time ćete omogućiti identificiranje osoba koje su koristile ovaj klinički put.
- Svaka stranica dokumentira aktivnosti ili zadatke koje treba provesti tokom liječenja, u cilju zbrinjavanja pacijenata sa hipertenzijom.
- Kada je aktivnost finalizirana, osoba koja je obavlja se mora potpisati (inicijali) i zabilježiti na stranici 3. Odgovornost za finaliziranje određenih aktivnosti može biti podijeljena između 2 ili više profesionalnih grupa; stoga aktivnost navedena u jednom odjeljku ne isključuje potpisivanje i neke druge discipline za istu aktivnost, ukoliko je to potrebno.
- Ukoliko je neophodno mijenjati način liječenja u bilo kojoj fazi kliničkog puta navedite na koji način se mijenja tretman pacijenta; navedite objašnjenje za odstupanje; opišite aktivnosti koje ste poduzeli kao rezultat na suprotnoj strani, u "rubrici za odstupanje". Morate potpisati, datirati i evidentirati vrijeme za sva identificirana odstupanja.
- Klinički put bi trebalo koristiti kao vodič koji osigurava adekvatno liječenje, od strane odgovarajuće osobe, u pravo vrijeme i na pravi način. Ne treba ga slijepo pratiti. Uvijek treba koristiti kliničku procjenu.
- Unesite podatke o dodatnom tretmanu za pacijenta koji nije obuhvaćen kliničkim putem.
- Dokumentacija mora biti tačna i sveobuhvatna kako bi zadovoljila zakonske norme.
- Potrebno je popuniti sve odjeljke. Niti jedan ne bi trebao ostati prazan.
- KP treba pohraniti u karton pacijenta.
- Ukoliko imate bilo kakvih pitanja u vezi sa korištenjem kliničkog puta, stupite u kontakt sa svojim prvim pretpostavljenim.

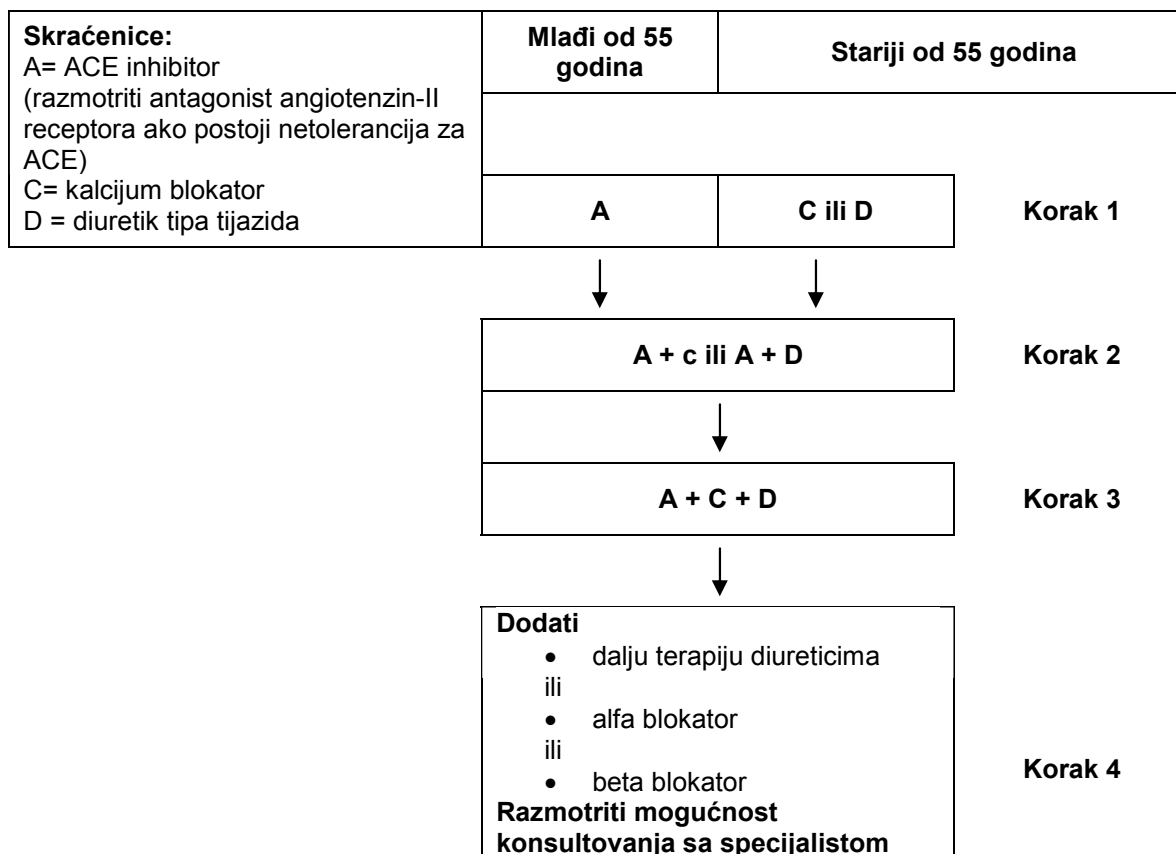
Kratice korištene u ovom kliničkom putu:

DZ	Dom zdravlja	EKG	Elektrokardiogram
JMB	Jedinstveni matični broj	GUK	Glukoza u krvi
V	Varijacije	LS	Lipidni status
HT	Hipertenzija	UKC	Univerzitetski klinički centar
Hb	Hemoglobin	UZS	Ultrazvuk srca
TA	Krvni pritisak	KP	Klinički put
DMT1	Diabetes Mellitus, tip I		
DMT2	Diabetes Mellitus, tip II		

Molimo da obavezno unesete ime i prezime, poziciju, uzorak potpisa, uključujući i inicijale, za buduće reference unutar kliničkog puta.

Ime i prezime (štampanim slovima)	Pozicija	Potpis	Inicijali	Telefon

Izbor lijeka za pacijente kod kojih je tek postavljena dijagnoza hipertenzije

Definicija i klasifikacija nivoa krvnog pritiska - SZO i ISH (Međunarodno udruženje za hipertenziju)*

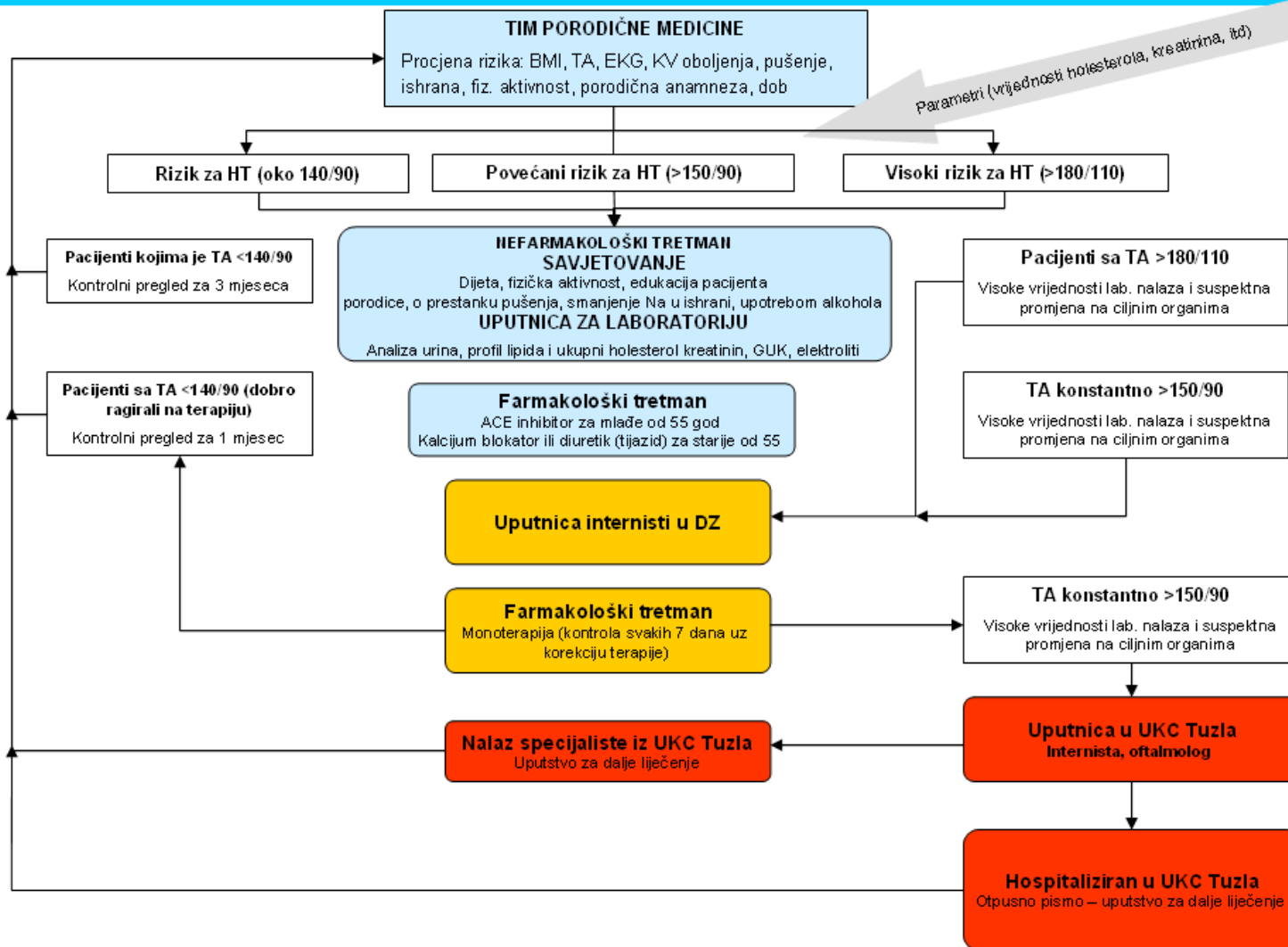
Kategorija	Sistolni (mm Hg)	Dijastolni (mm Hg)
Optimalni krvni pritisak	< 120	< 80
Normalni krvni pritisak	120-129	80-94
Visok-normalan krvni pritisak	130-139	85-89
Hipertenzija:		
Stepen 1 (blaga)	140-159	90-99
Stepen 2 (umjerena)	150-179	100-109
Stepen 3 (teška)	>= 180	>= 10
Izolirana sistolna hipertenzija	>= 140	< 90

*New European Hypertension Guidelines 2007, ESH-ESC Practice Guidelines for Management of Arterial Hypertension

Putovanje pacijenta u okviru kliničkog puta

Algoritam za hipertenziju - HT

Ime i prezime pacijenta

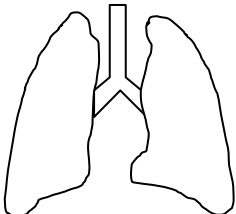
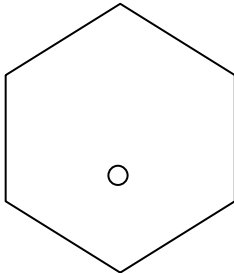
Prvi pregled – datum / /200 .

Aktivnosti	Urađeno		Vremenski okvir	Nalaz	Inicijali	V
	Da	Ne				
Zakazivanje pacijenta	☐	☐	5 dana			
Evidencija ličnih podataka i sestrinska anamneza	☐	☐				
Određivanje BMI	☐	☐				
1. mjerenje krvnog pritiska	☐	☐				
2. mjerenje krvnog pritiska	☐	☐				
3. mjerenje krvnog pritiska	☐	☐				
EKG nalaz	☐	☐				
Nepušač – nikada nije pušio	☐	☐				
Nepušač – prestao pušiti	☐	☐			Kada je prestao Koliko je pušio	
Pušač	☐	☐			Koliko dugo puši Broj cigareta dnevno	
Navike konzumiranja alkohola	☐	☐			Koliko pije	
Fizička aktivnost	☐	☐				
Anamneza predhodnih kardiovaskularnih oboljenja	☐	☐				
Porodična anamneza	☐	☐				
Odstupanje:	Razlozi odstupanje:					

Anamneza

Glava i vrat:	☐
Pulmo:	☐
Cor:	☐
Abdomen:	☐
Urogenitalni sistem:	☐
Lokomotorni sistem:	☐

Socijalna anamneza

<u>Respiratorni</u>	<u>Abdominalni</u>
	

Laboratorijski nalazi – molimo da dostavite sljedeće:			Datum / /200 .			
Aktivnosti	Urađeno		Vremenski okvir	Nalaz	Inicijali	V
	Da	Ne				
Sedimentacija	☐	☐	2 dana			
Krvna slika	☐	☐				
Urin	☐	☐				
Urea	☐	☐				
Kreatinin	☐	☐				
Proteinogram	☐	☐				
Holesterol	☐	☐				
Trigliceridi	☐	☐				
GUK – tri dana uzastopno (1. dan)	☐	☐	3 dana			
GUK – tri dana uzastopno (2. dan)	☐	☐				
GUK – tri dana uzastopno (3. dan)	☐	☐				
Odstupanje:	Razlozi odstupanje:					

Ime i prezime laboranta

Potpis

Datum

Ostale pretrage:						
Aktivnosti	Urađeno		Vremenski okvir	Nalaz	Inicijali	V
	Da	Ne				
Ultrazvuk srca	☐	☐	7 dana			
RTG pulno et cor	☐	☐				
Ergometrija	☐	☐				
Dodatne pretrage	☐	☐				

Nefarmakološki tretman:			Datum / /200 .			
Aktivnosti	Urađeno		Vremenski okvir	Nalaz	Inicijali	V
	Da	Ne				
Informisanje pacijenta o njegovoj bolesti i uzimanju lijekova	☐	☐	30 dana			
Savjet o promjeni stila života	☐	☐				
Savjet o dijeti	☐	☐				
Savjet o konzumiranju alkohola	☐	☐				
Savjet o fizičkoj aktivnosti i gubitku težine	☐	☐				
Savjet o prestanku pušenja ako je pušač	☐	☐				

Ime i prezime zdravstvenog radnika

Potpis

Datum

Plan vođenja slučaja

Terapija lijekovima

Razlozi za odstupanje

Uputnica za UKC Tuzla

Komentari:-

Ime i prezime zdravstvenog radnika

Potpis

Datum

Ime i prezime pacijenta

1. Kontrolni pregled (15 dana) – datum   /   /200   .

Aktivnosti	Urađeno		Vremenski okvir	Nalaz	Inicijali	V
	Da	Ne				
Zakazivanje pacijenta	☐	☐	5 dana			
Određivanje BMI	☐	☐				
Kontrolno mjerenje krvnog pritiska	☐	☐				
EKG nalaz	☐	☐				
Pušački status	☐	☐				
Navike konzumiranja alkohola	☐	☐		Koliko pije		
Fizička aktivnost	☐	☐				
Odstupanje:	Razlozi odstupanje:					

Anamneza

<u>SAMOMJERENJE</u>						
<u>KRVNOG</u>						
<u>PRITISKA</u>						
<u>DATUM I</u>						
<u>VRIJEDNOSTI</u>						
Aktivnosti	Urađeno		Vremenski okvir	Nalaz	Inicijali	V
	Da	Ne				
Sedimentacija	☐	☐	2 dana			
Krvna slika	☐	☐				
Urin	☐	☐				
Urea	☐	☐				
Kreatinin	☐	☐				
Proteinogram	☐	☐				
Holesterol	☐	☐				
Trigliceridi	☐	☐				
Odstupanje:	Razlozi odstupanje:					

Ime i prezime laboranta

Potpis

Datum

Ime i prezime pacijenta

2. Kontrolni pregled (30 dana) – datum   /   /200   .

Aktivnosti	Urađeno		Vremenski okvir	Nalaz	Inicijali	V
	Da	Ne				
Zakazivanje pacijenta	☐	☐	5 dana			
Određivanje BMI	☐	☐				
Kontrolno mjerenje krvnog pritiska	☐	☐				
EKG nalaz	☐	☐				
Pušački status	☐	☐				
Navike konzumiranja alkohola	☐	☐		Koliko pije		
Fizička aktivnost	☐	☐				
Odstupanje:	Razlozi odstupanje:					

Anamneza

<u>SAMOMJERENJE</u> <u>KRVNOG</u> <u>PRITISKA</u> <u>DATUM I</u> <u>VRIJEDNOSTI</u>	
--	--

Laboratorijski nalazi – molimo da dostavite sljedeće:

Datum   /   /200   .

Aktivnosti	Urađeno		Vremenski okvir	Nalaz	Inicijali	V
	Da	Ne				
Sedimentacija	☐	☐	2 dana			
Krvna slika	☐	☐				
Urin	☐	☐				
Urea	☐	☐				
Kreatinin	☐	☐				
Proteinogram	☐	☐				
Holesterol	☐	☐				
Trigliceridi	☐	☐				
Odstupanje:	Razlozi odstupanje:					

Ime i prezime pacijenta

3. Kontrolni pregled (3 mjeseca)– datum / /200 .

Aktivnosti	Urađeno		Vremenski okvir	Nalaz	Inicijali	V
	Da	Ne				
Zakazivanje pacijenta	☐	☐	5 dana			
Određivanje BMI	☐	☐				
Kontrolno mjerenje krvnog pritiska	☐	☐				
EKG nalaz	☐	☐				
Pušački status	☐	☐				
Navike konzumiranja alkohola	☐	☐		Koliko pije		
Fizička aktivnost	☐	☐				
Odstupanje:	Razlozi odstupanje:					

Anamneza

<u>SAMOMJERENJE</u> <u>KRVNOG</u> <u>PRITISKA</u> <u>DATUM I</u> <u>VRIJEDNOSTI</u>	
--	--

Laboratorijski nalazi – molimo da dostavite sljedeće:

Datum / /200 .

Aktivnosti	Urađeno		Vremenski okvir	Nalaz	Inicijali	V
	Da	Ne				
Sedimentacija	☐	☐	2 dana			
Krvna slika	☐	☐				
Urin	☐	☐				
Urea	☐	☐				
Kreatinin	☐	☐				
Proteinogram	☐	☐				
Holesterol	☐	☐				
Trigliceridi	☐	☐				
Odstupanje:	Razlozi odstupanje:					

Ime i prezime pacijenta

4. Kontrolni pregled (6 mjeseci) – datum / /200 .

Aktivnosti	Urađeno		Vremenski okvir	Nalaz	Inicijali	V
	Da	Ne				
Zakazivanje pacijenta	☐	☐	5 dana			
Određivanje BMI	☐	☐				
Kontrolno mjerenje krvnog pritiska	☐	☐				
EKG nalaz	☐	☐				
Pušački status	☐	☐				
Navike konzumiranja alkohola	☐	☐			Koliko pije	
Fizička aktivnost	☐	☐				
Odstupanje:	Razlozi odstupanje:					

Anamneza

<u>SAMOMJERENJE</u> <u>KRVNOG</u> <u>PRITISKA</u> <u>DATUM I</u> <u>VRIJEDNOSTI</u>	
--	--

Laboratorijski nalazi – molimo da dostavite sljedeće:

Datum / /200 .

Aktivnosti	Urađeno		Vremenski okvir	Nalaz	Inicijali	V
	Da	Ne				
Sedimentacija	☐	☐	2 dana			
Krvna slika	☐	☐				
Urin	☐	☐				
Urea	☐	☐				
Kreatinin	☐	☐				
Proteinogram	☐	☐				
Holesterol	☐	☐				
Trigliceridi	☐	☐				
Odstupanje:	Razlozi odstupanje:					

Specijalista za interne bolesti - specijalističko-konsultativni pregled
Informacije za tim porodične medicine u DZ Kladanj

Ime i prezime pacijenta: _____

Ambulanta: _____

Primljen na pregled zbog hipertenzije dana ____/____/____

Ostale dijagnoze pri prijemu/pregledu: _____ Dijagnoze pri završenom pregledu: _____

i) _____	i) _____
ii) _____	ii) _____
iii) _____	iii) _____
iv) _____	iv) _____

Preporučeni lijekovi (popunjava specijalista koji je pregledao pacijenta)

Lijekovi	Da/Ne		NAZIV LIJEKA	DOZA	Kontraindiciran/komentari
ACE inhibitor	☐	☐			
Diuretik	☐	☐			
Blokator kalcijumskih kanala	☐	☐			
Ostali lijekovi	☐	☐			

Kopija UZS u prilogu: DA / NE

Kopija RTG u prilogu: DA / NE

Vaš pacijent će biti pregledan kod istog specijaliste u roku od _____ dana (kontrolni pregled)

Plan kontinuiranog liječenja

Ukoliko imate bilo kakvih pitanja u vezi sa ovim, molimo da stupite u kontakt sa _____, telefon: _____

Rezultati pretraga

GUK   LS   Kreatinin   Urea

Drugo:

Težina _____ kg

TA /

Ime i prezime specijaliste

Potpis

Datum

Informacije pri otpustu/pregledu za tim porodične medicine u DZ Kladanj

Ime i prezime pacijenta: _____

Prijemna ambulanta	DA ☐	NE ☐	Pacijent hospitaliziran	DA ☐	NE ☐	Komentar
Broj protokola			Broj istorije bolesti			

Primljen zbog hipertenzije dana ____ / ____ / ____

Ostale dijagnoze pri prijemu:

Dijagnoze pri otpustu/završenom pregledu:

- i) _____
- ii) _____
- iii) _____
- iv) _____

- i) _____
- ii) _____
- iii) _____
- iv) _____

LIJEKOVI PRI OTPUSTU/ZAVRŠENOM PREGLEDU

Lijekovi	Da/Ne		NAZIV LIJEKA	DOZA	Kontraindiciran/komentari
ACE inhibitor	☐	☐			
Diuretik	☐	☐			
Blokator kalcijumskih kanala	☐	☐			
Ostali lijekovi	☐	☐			

Kopija UZS u prilogu: DA / NE

Kopija RTG u prilogu: DA / NE

Kontrolni pregled na Klinici za interne bolesti UKC Tuzla zakazan je _____ dana

Plan kontinuiranog liječenja

Ukoliko imate bilo kakvih pitanja u vezi sa ovim, molimo da stupite u kontakt sa _____, telefon: **UKC Tuzla**

Rezultati pretraga pri otpustu

GUK   LS   Kreatinin   Urea

Težina _____ kg

Drugo:

TA /

Ime i prezime specijaliste

Potpis

Datum

UKC Tuzla Klinika za očne bolesti

Informacije pri otpustu/pregledu za tim porodične medicine u DZ Kladanj

Ime i prezime pacijenta: _____

Prijemna ambulanta	DA ☐	NE ☐	Pacijent hospitaliziran	DA ☐	NE ☐	Komentar
Broj protokola			Broj istorije bolesti			

Primljen zbog hipertenzije (_____) dana ____/____/____

Ostale dijagnoze pri prijemu:

Dijagnoze pri otpustu/završenom pregledu:

i) _____
ii) _____
iii) _____

i) _____
ii) _____
iii) _____

Generički naziv lijeka	Da/Ne		NAZIV LIJEKA	DOZA	Kontraindiciran/komentari
	☐	☐			
	☐	☐			

Kontrolni pregled na klinici za očne bolesti UKC Tuzla zakazan je _____ dana

Plan otpusta / kontinuirano liječenje

Ukoliko imate bilo kakvih pitanja u vezi sa ovim, molimo da stupite u kontakt sa _____, telefon: **UKC Tuzla**

Ime i prezime specijaliste

Potpis

Datum

UKC Tuzla Klinika za neurologiju

Informacije pri otpustu/pregledu za tim porodične medicine u DZ Kladanj

Ime i prezime pacijenta: _____

Prijemna ambulanta	DA ☐	NE ☐	Pacijent hospitaliziran	DA ☐	NE ☐	Komentar
Broj protokola			Broj istorije bolesti			

Primljen zbog hipertenzije (_____) dana ____/____/____

Ostale dijagnoze pri prijemu:

Dijagnoze pri otpustu/završenom pregledu:

i) _____
ii) _____
iii) _____

i) _____
ii) _____
iii) _____

Generički naziv lijeka	Da/Ne		NAZIV LIJEKA	DOZA	Kontraindiciran/komentari
	☐	☐			
	☐	☐			

Vaš pacijent će biti pregledan na klinici za neurologiju u roku od _____ dana

Plan otpusta / kontinuirano liječenje

Ukoliko imate bilo kakvih pitanja u vezi sa ovim, molimo da stupite u kontakt sa _____, telefon: **UKC Tuzla**

Ime i prezime specijaliste

Potpis

Datum

Važni komentari i napomene

Uvod

Ovaj klinički put se bavi liječenjem i terapijom lica sa hipertenzijom (visokim krvnim pritiskom) u DZ Kladanj. Formular koji imate u ruci je instrument za pacijente i zdravstvene profesionalce kojim bi pomogli osobama koja pate od visokog krvnog pritiska, ali može biti od koristi i za njihove porodice ili njegovatelje i sve druge koje interesuje zdravstveno stanje takvih lica. Cijeli proces uvođenja kliničkih puteva se nalazi u pilot-fazi i svi komentari i savjeti su dobrodošli.

Klinički put ima za cilj da Vam pomogne da bolje razumijete liječenje i vrste terapija su na raspolaganju te funkciniranju zdravstvenog sistema. Ne sadrži detaljan opis stanja visokog krvnog pritiska ili analiza ili terapija vezanih uz dato stanje. Takvi detalji su predmet diskusije sa nekim od članova tima koji je zadužen za liječenje, tj. vašim ljekarom porodične medicine ili medicinskom sestrom.

Krvni pritisak i hipertenzija

Krvni pritisak predstavlja pritisak koji krv vrši na stijenke arterija dok je srce pumpa kroz vaše tijelo. (Arterije su veliki krvni sudovi koji prenose krv, kiseonik i hranjive materije kroz tijelo). Kako srce radi, krvni pritisak skače i opada (u momentu kad srce ispumpava krv pritisak je najviši, a kada se srce puni krvlju koju treba opet da ispumpa krvni pritisak je najniži). Najviša vrijednost naziva se sistolni (gornji) pritisak, a najniža dijastolni (donji) pritisak. Krvni pritisak se piše kao sistolni pritisak kroz dijastolni pritisak i mjeri se u milimetrima žive (što se označava sa mmHg), na primjer 120/70 mmHg.

Ukoliko vam je postavljena dijagnoza hipertenzije, to znači da je vaš krvni pritisak konstantno viši nego što bi trebao biti. To je bitno, jer što je vaš krvni pritisak viši, to ste izloženiji riziku od srčanog udara (poremećaj u snabdijevanju srca krvlju) ili moždanog udara (poremećaj u snabdijevanju mozga krvlju).

Uzrok povišenog krvnog pritiska ne mora biti jasan. Uzrok djelimično može biti prekomjerna težina (ukoliko je tako), posljedica hrane koju jedete, životnih navika ili genetskih predispozicija. Ovo se naziva i esencijalna hipertenzija. Međutim, ukoliko se uzrok visokog krvnog pritiska može otkriti – na primjer, neka vrsta problema sa bubrezima mogu uzrokovati povećanje krvnog pritiska - to se naziva sekundarnom hipertenzijom.

Dijagnosticiranje visokog krvnog pritiska

Odnos između krvnog pritiska i kardiovaskularnog rizika je kontinuiran i direktan, a prag za dijagnosticiranje hipertenzije mora biti fleksibilan, odnosno zavisi od ukupnog profila kardiovaskularnog rizika. Da bi postavila dijagnoza hipertenzije iste vrijednosti moraju biti rezultat mjerenja u više navrata. Ukoliko imate visoke vrijednosti tokom prvog pregleda, treba da zakažete još najmanje dva pregleda kako bi se vrijednosti potvrdile. Mjerenje se obično vrši u razmaku od jednog mjeseca, ali ako vam je krvni pritisak veoma visok može biti potrebno da mjerenje ponovite i ranije.

Najčešći riziko-faktori za kardiovaskularnu bolest

1. Vrijednosti sistolnog/dijastolnog krvnog pritiska, 2. muškarci stariji od 55 godina, 3. žene starije od 65 godina, 4. pušenje, 5. povišene vrijednosti ukupnog ili LDL i HDL holesterola, 5. pozitivna porodična anamneza kardiovaskularne bolesti, 6. „stomačna debljina“ (obim struka $\geq$ 102 cm za muškarce i 88 cm za žene) i 9. povišene vrijednosti C-reaktivnog proteina (New European Hypertension Guidelines 2007, ESH-ESC Practice Guidelines for Management of Arterial Hypertension)

Molimo Vas da čuvate i rukujete ovim kliničkim putem na način koji Vam je sugerisao Vaš tim porodične medicine.